CREIERII LUI AMBROSIO

DAN D. FARCAŞ

În legătură cu crima petrecută la baza minieră de pe Flora, fac următoarea depoziţie:

Pe asteroid eram doar trei oameni: Sylvester şi cu mine, care venisem de două luni, plus Ambrosio, care stătea acolo de mai mulţi ani. Am fost preveniţi de la bun început că Ambrosio are o parte din emisfera dreaptă a creierului său înlocuită cu o proteză, de fapt cu o jumătate de scoarţă cerebrală biotronică, dintre cele utilizate la roboţii de ultimul tip. Nu sînt mulţi oameni cărora să li se fi făcut o astfel de operaţie şi pînă la el nu am mai avut ocazia să întîlnesc vreunul. Mai ştiam că în urmă cu mai mulţi ani Ambrosio fusese un foarte apreciat pilot pe cursele interplanetare şi că la originea infirmităţii sale a fost un accident despre care nu-i plăcea să vorbească. Cu toate că eram, aşa cum am zis, prevenit, am avut totuşi un mic şoc atunci cînd l-am zărit pentru prima dată; avea o jumătate de faţă imobilă, privirea sticloasă şi purta o perucă nu prea reuşită, menită să-i mascheze atît cicatricele cît şi rezolvarea stîngace a alimentării cu energie. În plus, nu avea siguranţă în mîna stîngă şi îşi tîra puţin un picior în timpul mersului. N-ar fi exclus ca aceste motive să-l fi împins către o existenţă mai retrasă. Aşa cum se ştie, stagiul pe Flora durează circă trei ani, or el şi l-a reînnoit pentru a doua oară, caz unic la bazele miniere din centura asteroizilor.

Membrii micilor echipe extraterestre sînt de obicei deschişi, vorbăreţi şi lipsiţi de aere; dacă n-ar fi aşa, viaţa lor ar deveni în scurt timp un infern. Ambrosio, fără să fie retras ori taciturn, părea distant şi dădea cîteodată impresia că te-ar privi de sus. Discuţiile dintre noi nu depăşeau decît rareori sfera subiectelor tehnice; totuşi îmi amintesc că a făcut în cîteva rînduri aluzii răutăcioase la adresa nivelului nostru cultural. Sylvester dimpotrivă, era un tip vesel, echilibrat, cu picioarele pe pămînt, săritor la nevoie şi bun camarad.

Asteroidul era populat de o puzderie de roboţi: roboţi valet în incinta bazei, roboţi excavator în cariere, roboţi de transport, roboţi rachetă care duceau minereul pe Terra, roboţi coordonatori, roboţi pentru construit şi reparat roboţi şi multe alte tipuri. Ambrosio răspundea de întreţinerea lor,

iar Sylvester şi cu mine îi supravegheam de la bază sau pe teren. Era o sarcină relativ simplă, deoarece aceste alcătuiri nu se încurcau şi nu se defectau aproape niciodată, iar dacă totuşi se întîmpla, apăreau altele şi puneau lucrurile la punct. Cel puţin aşa a fost pînă în ziua cu pricina...

Atunci fusese rîndul meu la inspectarea carierelor. Am plecat pe la ora şapte dimineaţa (GMT) de la bază. Sylvester mai dormea, iar Ambrosio, ca de obicei, era atît de absorbit de repararea sau modificarea unor blocuri biotronice încît mi-a făcut impresia că nici n-a observat cînd am intrat în camera ecluză.

În fiecare dintre carierele la care m-am oprit cu micul meu „scuter", am cerut raportul roboţilor coordonatori. La prima vedere mi s-a părut că totul e în ordine; am devenit circumspect abia cînd în al patrulea sau al cincilea loc mi s-a adresat aceeaşi plîngere – roboţii uzaţi, prevăzuţi pentru casare, n-au fost înlocuiţi de mai bine de o lună, în ciuda asigurărilor liniştitoare primite cu ocazia fiecărei reclamaţii. Mi-am amintit că această observaţie o mai auzisem o dată sau de două ori şi la precedentele inspecţii, dar atunci nu i-am acordat prea multă atenţie, crezînd că lucrurile se vor rezolva de la sine. Acum m-am decis să mă reped pînă la cariera B-130, lîngă care se afla cea mai apropiată dintre cele zece ateliere de pe Flora, să văd ce se întîmplă. Precizez, pentru cei care nu cunosc, că în aceste ateliere roboţii făurari – nişte coloşi metalici, fiecare cît o casă cu mai multe etaje – creează, direct din rocile excavate, piese de schimb şi noi roboţi. Atelierele fuseseră înfiinţate atît pentru înlocuirea roboţilor îmbătrîniţi cît şi pentru realizarea unor roboţi în surplus, în vederea deschiderii de noi exploatări. La vremea înfiinţării bazei miniere, soluţia a fost găsită mai avantajoasă decît aducerea utilajelor sau a pieselor de schimb de pe Terra.

Deşi ar fi fost firesc, nu-mi trecuse totuşi prin cap că aceşti coloşi erau în stare să se reproducă şi pe ei înşişi, cu alte cuvinte că puteau construi, direct din minereurile potrivite, nu doar roboţi mărunţi, ci şi alcătuiri identice lor înşişi. M-au înfricoşat întotdeauna gesturile pe care le fac atunci cînd se alimentează cu minereu, ori mişcarea zecilor de braţe care apucă roboţii destinaţi casării, îi dezmembrează, le înghit componentele, scoţînd apoi la iveală altele noi, pe care le asamblează cu mişcări atît de rapide încît nu le poţi urmări cu ochiul liber. Ştiam că la cariera B-130 trebuia să fie patru roboţi făurari. Este greu de redat şocul pe care l-am avut cînd am zărit, răspîndite în craterul care alcătuia platoul atelierului, o duzină de siluete imense, întunecate, cu panourile solare desfăşurate aidoma aripilor unor mori de vînt, mişcîndu-se coordonat de parcă ar fi efectuat un dans

ritual.

De cîte ori veneam în inspecţie giganţii mă reperau de la distanţă, iar cel mai apropiat mă lua în primire cu un respectuos „sînt R-17” (sau un alt indicativ), după care urma invariabil „salut, şefule, ce vînt te mai aduce pe aici?” (asta făcea parte cică din programul de umanizare a relaţiilor om-maşină). Acum nu s-a întîmplat nimic din toate acestea; în receptor auzeam doar un soi de chiţăială, după care au izbucnit deodată, cu toţii în cor, fără să se mai prezinte:

— Ce-i cu tine creţule? Ce-ai rămas aşa, cu gura căscată?

Nu ştiu cum rămăsesem de fapt, dar nu încape îndoială că abia acum aveam de ce să fiu cu adevărat uluit. Cuvintele folosite nu făceau parte din vocabularul standard pentru roboţi, pe de altă parte apelativul „creţule” nu-l folosea faţă de mine decît Ambrosio şi numai atunci cînd îşi propunea să mă ia peste picior. De cîteva ori îl rugasem să găsească ceva mai spiritual, ori cel puţin să nu se repete, dar degeaba... În clipa aceea însă colegul meu se găsea în incinta bazei, la o distanţă de peste optzeci de kilometri...

— Ambrosio, ce-i farsa asta? am îngăimat eu, nevenindu-mi la repezeală în minte ceva mai inteligent.

— Calmează-te! nu-i nici o farsă, doar o simplă experienţă – transmiseră în cor răspunsul coloşii din faţa mea.

— Te-aş ruga să nu te amesteci măcar cîteva minute – i-am răspuns – dă-mi voie să cer cîţiva indicatori privind reparaţiile; sînt nişte rămîneri în urmă... Te rog mult!

A urmat o scurtă pauză, după care corul răsună din nou, într-un perfect unison:

— Creţule, treaba e ceva mai încurcată. Mi-e teamă că deocamdată nu-i posibil... Fii înţelegător... şi mai fă-mi o favoare; renunţă un timp să dialoghezi cu roboţii; cînd o să te întorci o să-ţi dau toate explicaţiile...

Nu l-am ascultat. Am declanşat toate sistemele auxiliare de alarmare, dar fără nici un rezultat. Am cerut atunci pilotului automat al scuterului să mă ducă în cel mai scurt timp înapoi la bază. În timp ce săltăm uşor peste neregularităţile reliefului, cu o viteză de peste o sută de kilometri pe oră, zburînd aidoma unei rachete de croazieră, am cerut contactul audio cu Sylvester. Acesta era agitat la culme.

— Nu ştiu ce-i cu Ambrosio; cred că a luat-o razna. Vino cît poţi de repede...

Legătura s-a întrerupt brusc, iar eu n-am mai insistat s-o restabilesc. Am încercat în schimb să contactez pe rînd toate atelierele, începînd cu cele

mai apropiate. Mi se confirma o bănuială sinistră – peste tot roboţii făurari refuzau să răspundă. Pentru ca să fiu sigur, repetam apelul timp de cîteva minute, apoi comutam pe frecvenţa următorului atelier. Aproape mă resemnasem cînd am descoperit cu surprindere, tocmai la antipozi, două ateliere care răspundeau normal la chemarea mea. Aceste ateliere au funcţionat corect şi după consumarea evenimentelor care au urmat, asigurînd repopularea atelierelor dezafectate. Azi îmi este limpede că aceasta a fost dorinţa expresă a lui Ambrosio.

Pe Sylvester l-am găsit în vestiarul bazei; mă aştepta şi era agitat la culme.

— Ajută-mă... trebuie să-l imobilizăm... L-am surprins făcînd nişte experienţe foarte periculoase de... copiere a personalităţii...

— De copiere a ce??! i-am răspuns uluit, nereuşind să mă concentrez încă suficient după oboseala şi agitaţia drumului.

— Creierul lui natural, ştii bine, se foloseşte excelent de emisfera biotronică implantată prin operaţie; legătura de la această emisferă la un alt creier biotronic este o operaţie de rutină; la roboţi se practică în mod curent. Sînt aproape sigur că Ambrosio a reuşit să se interconecteze în felul acesta cu mai mulţi creieri artificiali, transformîndu-i în simple prelungiri ale propriului creier. Probabil că ideea îl preocupă de ani de zile fără ca cineva să fi prins de veste...

I-am povestit pe scurt cele ce mi s-au întîmplat la atelierul de la cariera B-130. Sylvester holbă ochii tot mai mari.

— Pe toţi dracii!! Nu mi-aş fi închipuit că e atît de avansat... Îţi dai seama ce înseamnă asta? Deci, toţi aceşti roboţi au devenit anexe ale corpului său... Ambrosio poate să vadă simultan prin ochii lor, să simtă prin toţi receptorii lor, prin senzorii în infraroşu, prin detectorii de minereu şi toate celelalte... Asta înseamnă că nu mai are doar două mîini şi două picioare, ci mii de membre pe care nu este exclus că a şi învăţat să le coordoneze... ca un miriapod făcut din bucăţi răspîndite pe tot asteroidul... Îţi aduci aminte că de vreo două săptămîni stă zilnic, ore în şir, în fotoliu, strîngînd din pumni ori din dinţi ori tîrşîindu-şi picioarele de ne întrebam dacă n-o fi păţit ceva... Pariez că în timpul acesta de fapt simţea, se mişca, trăia prin roboţii pe care şi i-a subordonat...

— Şi ce-i rău în toate astea? am îndrăznit eu, mai mult ca o tentativă stîngace de a îndepărta presimţirea unui coşmar.

Sylvester explodă.

— Cum? Nu-ţi dai seama? În primul rînd atelierele nu-şi vor face dato-

ria, deci producţia se va bloca. Dar asta-i floare la ureche pe lîngă faptul că **ei toţi** sînt acum practic o singură fiinţă cu zeci de corpuri... Dacă nu îl oprim imediat pe Ambrosio, corpurile sale vor deveni sute, apoi mii. Va putea face cu noi ce va dori. Dacă am distruge o componentă, întregul nu s-ar resimţi cîtuşi de puţin... orice parte se va putea înlocui, la nesfîrşit... Va fi pur şi simplu indestructibil, nemuritor... Roboţii, ştii bine, se hrănesc cu energie solară şi pot creşte oriunde găsesc minereurile necesare... Ambrosio va putea părăsi Flora invadînd alţi asteroizi, poate chiar planete... Roboţii suportă condiţii extreme; în spaţiul extraterestru ne sînt superiori din foarte multe puncte de vedere... N-ar fi exclus să se şi autoperfecţioneze constructiv...

Am încercat să-l temperez. I-am sugerat să ne sfătuim cu cei de la Centrul de coordonare de pe Terra, deşi era iluzoriu – un singur schimb de mesaje dus-întors ar fi necesitat, la data respectivă, cincizeci şi cinci de minute; or nici n-am apucat să-i spun ceva că Ambrosio intră în încăpere urmat de un robot-valet.

— Ah, creţule, te-ai şi întors... îmi spuse moale.

Sylvester îl somă, scurt şi hotărît, să înceteze experimentul. Ambrosio părea la început ca nici nu-l aude, apoi, la repetarea somaţiei, răspunse ca trezit dintr-un vis frumos, arborînd un zîmbet angelic pe buze.

— Imposibil... s-a înfăptuit... nu mai este nici o cale de întoarcere!

— Tîmpenii! Desfaci imediat toate legăturile şi termini bîlciul!

Ambrosio continua să zîmbească, vorbind aproape şoptit.

— Imposibil... eu sînt deja **acolo...** nu mă mai pot aduna la loc. Poţi cel mult să mă distrugi, dar nu mă mai poţi reface...

— Cu ce drept ţi-ai permis?!... Pentru ultima dată te somez – deconectează-te de roboţi! Aşa cum te-ai legat vei şti să te şi dezlegi... Nu mă obliga să folosesc forţa...

Sylvester întinse mîna după dezintegrator şi-l îndreptă către Ambrosio. Acesta însă continua să zîmbească.

— N-ai decît să mă ucizi, dar de desfăcut nu se poate...

Sînt convins că Sylvester n-avea intenţia şi nici n-ar fi fost în stare să-l omoare; în clipa următoare însă robotul valet se întoarse şi apucînd cu palma sa uriaşă pumnul lui Sylvester îi apăsă violent degetul pe trăgaci. Fulgerul care izbucni din armă îl izbi pe Ambrosio în piept; acesta încremeni într-o convulsie generală, apoi căzu, plutind cîteva secunde pînă să se întindă pe podea. Robotul valet se dădu cîţiva paşi îndărăt clătinîndu-se.

În tot răstimpul acesta eu n-am fost în stare să schiţez nici o mişcare. De

altfel ar fi fost inutil; roboţii valet au o agilitate şi o forţă cu care cele ale omului nu se pot măsura. Dincolo de toată grozăvia celor întîmplate, mă teroriza şi faptul că un asemenea gest a putut fi comis de unul dintre aceşti servitori renumiţi pentru firea lor paşnică, docilă, binevoitoare, gata oricînd să se sacrifice dacă viaţa unui om ar fi în pericol. Sylvester era, desigur, şi mai şocat decît mine. A azvîrlit cît colo dezintegratorul şi s-a aruncat asupra trupului lui Ambrosio plîngînd cu sughiţuri. Robotul valet se sprijini de perete buimac, cu o voce stranie, căutînd cuvintele şi pronunţîndu-le gîngav, tărăgănat, ne spuse:

— Nefericiţilor... Degeaba v-aş fi explicat, n-aţi fi fost în stare să înţelegeţi... acum toată lumea va fi convinsă că voi m-aţi ucis... dar să ştiţi că eu, Ambrosio, trăiesc... fără să vreţi, m-aţi ajutat să rămîn **dincoace...** de acum sînt liber, liber de orice obligaţii, deci pot pleca s-o caut... Să ţineţi minte că numai pentru ea am făcut totul... Sînt ani de atunci... nava ei a fost avariată undeva prin centura de asteroizi; a rămas fără semnalizări şi ultima traiectorie era necunoscută... un ac într-o mie de care cu fîn... nici n-a mai fost căutată; din lipsă de speranţe, din lipsă de mijloace... dar ea continuă să fie undeva pe aici... Am jurat încă de atunci să fac orice s-o găsesc... poate mai trăieşte, în anabioză; e drept, o şansă la un milion... Trebuie s-o găsesc însă oricum... dispun în sfîrşit de toate mijloacele necesare... şi nimeni nu mă mai poate opri... ia priviţi...

Robotul mă trase în încăperea vecină, unde se aflau monitoarele destinate supravegherii carierelor. Conectă toate ecranele pentru ca să fiu martor la cele ce urmau să se întîmple. Eram numai eu acolo; Sylvester rămăsese îngenuncheat lîngă corpul lui Ambrosio, incapabil, cred, să mai recepţioneze ce se întîmplă în jurul său.

Am văzut atunci cum roboţii făurar, cuplaţi într-un mod ingenios cu roboţi de alte tipuri, între care şi roboţi rachetă, destinaţi expedierii

minereului, s-au înălţat sincron de pe diferitele platforme atelier. Peste cîteva minute se adunaseră deja cu toţii într-o nouă şi stranie constelaţie care se îndepărta de Flora, urmărită de obiectivele camerelor de luat vederi. Verificînd, la scurt timp după aceea, datele telemetrice, rezulta că s-au înscris, laolaltă, pe o traiectorie inerţială în interiorul centurii de asteroizi.

Robotul valet a rămas lîngă ecrane, absent. Apoi l-am văzut pierzîndu-şi echilibrul şi căzînd pe podea cu un zgomot moale. Tehnicienii care au venit mai tîrziu spuneau că toate programele, ca şi toate datele aflate în creierul său biotronic erau şterse. Altminteri nici o piesă nu era defectă. După o perioadă de reinstruire, a putut fi repus în funcţie, dar, desigur, interogarea lui ar fi fost complet inutilă.

Îmi menţin mai departe declaraţia iniţială că, în ciuda lipsei dovezilor în favoarea celor de mai sus, în ciuda unor aparente probe acuzatoare (mă gîndesc în primul rînd la amprentele de pe dezintegrator) şi în ciuda chiar a mărturisirii pe care a făcut-o în starea de şoc nervos în care l-au găsit anchetatorii, Sylvester nu este cu nimic vinovat de moartea lui Ambrosio. Sînt convins că personalitatea acestuia, ori poate numai o copie sau un fragment, pluteşte şi acum undeva prin spaţiu, engramată în creierele biotronice ale unui stol de roboţi, practic imposibil de reperat... Din păcate el nu va veni să depună mărturie...

Şi dacă ar veni, ar fi oare crezut?